

Türkiye’de Futbolun Küfür Tarihi¹

DOI: 10.26466/opus.649831

*

Lale Orta*

* Doç. Dr., İstanbul Okan Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü,
İstanbul / Türkiye

E-Posta: lale.orta@okan.edu.tr

ORCID: [0000-0001-8259-5826](https://orcid.org/0000-0001-8259-5826)

Öz

1950 yılında oynanan maçlarda seyircilerin yavaş yavaş küfür etmeye başladıkları ve küfür etmeyi alışkanlık haline getirdikleri görülmektedir.. 1952 yılında çok şık giyimli ve yanlarında eşleri olan beyler tarafından bile çok kaba küfürler edilmesi üzerine statlarda önlem alınmasının gerektiği vurgulanmıştır. 1953 yılında “birkaç ağzı bozuk seyirciyi biz kendimiz susturalım” şeklinde önlem yoluna gidilmiştir. 1954 yılına gelindiğinde, hakemlere ve futbolculara karşı el hareketleri ve küfürlerin artışı dikkat çekilmektedir. 1956 yılında sahalardaki eylemlerin ve küfürlerin hala bireysel olduğu ve kitleler haline dönüşmediği görülmektedir. 1957 yılına gelindiğinde küfürlere en çok hakemlerin hedef olduğu, önlem alınmazsa lig maçlarına hakem bulunamayacağı ve hakemlerin boykot yapacakları dile getirilmiştir.. 1958 yılında boykot kararının etkili olduğunu ve küfre karşı bir dizi önlem alındığını saptıyoruz. 1959 yılında, alınan kararların etkili olmadığı ve statlardaki küfrün önlenemediği daha çok kitle hareketine dönüştüğü anlaşılmaktadır. 1950 yılında statlarımızdaki “birkaç ağzı bozuk seyirci”nin, 1959 yılında geniş kitlelere ulaştığı görülmektedir. Bu kitleler, gerçek futbolseveri ve kadın seyircileri statlardan kaçırarak, “küfür ve kavgadan beslenen seyirci” kitlesine dönüşmüştür. Tribünlerdeki seyirciler birbirlerine takılma ve kızdırma gibi sempatik aşamaları 1959 yılında bırakarak, tribün lisanlarını küfrün en ağır biçimine çevirmişlerdir. Tribünün tribüne, kitlelerin kitlelere hep bir ağızdan ve rahatça sövüp söyledikleri bu dönem, ne yazık ki 60 yılı aşkın bir süreden beri günümüzde de devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Futbol, Seyirci, Taraftar, Küfür, Küfür tarihi

¹ Bu çalışmanın bir kısmı 14 Şubat 2016 tarihinde “Futbol ve Küfür“-1 (1950-1960)” başlığı ile www.futbolekonomi.com adresinde yayınlanmıştır. Ayrıca, 13-16 Kasım 2019 tarihinde 17. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi’nde bildiri olarak sunulmuş ve ödüle aday bildiriler arasına seçilmiştir.

History of Swearing Football in Turkey

*

Abstract

It is seen that in matches played in 1950, spectators slowly began to swear and then swearing became a habit. In 1952, after very rude curses were made even by gentlemen who were very stylishly dressed and accompanied by their wives, it was emphasized that measures should have been taken in stadiums. In 1953, a measure was taken in the form of "let us silence a few foul-mouthed spectators ourselves". We determine that by 1954, attention had been drawn to the increase in hand gestures and curses against referees and footballers. We identify that in 1956, the actions and swearing in the stadiums were still individual and did not turn into mass activities. We see that by 1957, it was stated that mostly the referees were the targets of curses and that if no action was taken, any referee would not be found for league matches and the referees would boycott. We identify that in 1959, the decisions taken were not effective and swearing in stadiums could not be prevented, but rather it turned into a mass movement. We see that the "few foul-mouthed spectators" in our stadiums in 1950 turned into large masses in 1959. These masses have caused real football fans and female spectators to leave the stadiums and they have turned into "mass of spectators fed by swearing and fighting." Spectators in the grandstands left sympathetic stages such as teasing and angering each other in 1959 and turned the grandstand language into the most severe form of swearing. Unfortunately, this period, in which the tribunes and the masses freely swear to each other, continues for more than 60 years and today too.

Keywords: *Football, Spectators, Supporter, Swearing, History of swearing*

Giriş

Türk Dil Kurumu’na göre küfür: “Sövme, sövmek için söylenen söz, sövgü” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2019). Uzmanlar, şiddetin dilde başladığını, sözel saldırganlığın kavgacı ve düşmanca konuşmaları içerdiğini ve küfretmek, hakaret etmek, alay etmek amacıyla söylenen sözleri kapsadığını belirtmektedirler (Kaplan, 1998).

Kısıtlı bir kelime hazinesi ile konuşan ve konuşmalarının arasına küfürlü cümleleri serpiştiren toplumumuz, gündelik hayatın içerisinde çok yoğun olarak küfürlü ifadelerle başvurmaktadır. Evde, sokakta, iş yerinde, trafikte, okulda ve tabii ki stadyumlarda kendisini küfürle anlatan büyük bir kitle bulunmaktadır. Aynı zamanda ülkemizde küfür binlerce kez cinayet işlenmesine yol açmıştır. Genellikle erkekler arasında başlayan ağız dalaşı küfürleşme sonrasında saldırganlığa dönüşmektedir. Sözel şiddet olarak işlev gören küfür, fiziksel şiddeti tetikleyerek onun etkilerini çok daha ağırlaştırabilecek bir yapıdadır (Talimciler, 2016).

Duygu ve düşünceleri doğrudan ya da dolaylı olarak anlatan, sürekli gelişen, yeniliklerle birlikte dilini ve terminolojisini de geliştiren dil, toplumsal hayatta ne şekilde ve hangi amaçla kullanılırsa kullanılsın, bireyin kendini ifade etme aracıdır. Toplumsal hayatın bir tezahürü olarak kullanılan küfür spor seyircisine ve onun kitle iletişim araçlarındaki diline de yansımaktadır. Kullanılan kelimeler toplumda var olanları göstermektedir. Davranışlar yanında, kullanılan dil açısından da stadyumlar incelendiğinde; farklı mesleklerdeki bürokrat, öğretmen, işçi, imam, çiftçi, pazarcı.. vb.) insanlar stadyumlarda taraftar olarak yer aldıklarında, öğrencisi sınıfta ciddi bir şekilde ders anlatan öğretmeni stadyumda “dağıtmış” bir şekilde bağırırken gördüğünde bunu normal sayabilmektedir. Toplumun gözünde stadyum farklı davranılabilen ya da davranılması gereken yerler halinde görülmektedir. “Orada farklı bir dünya, farklı bir millet, farklı bir din algısı oluşmakta dolayısıyla bu kadar farklılığın yanında dilin dışarıdaki gibi kalması mümkün olmamaktadır. Hemen bir stadyum dili oluşmakta ve inatla dışarıdaki dili kullanmaya devam etmek isteyenler, içerde olduğu halde dışarıda kalabilmektedir. Buna uzun süre direnemeyen ve içeride kalmak isteyen seyirci, kendisini stadyumdaki kimlikleri benimsemek zorunda hissetmektedir. Yani eline bir bayrak alarak, başına bir şapka, boynuna bir kaşkol takarak ve amigonun

bellettiği sloganları tekrarlayarak içeride kalabilmektedir” (Gerek, Ünveren ve Seyhan, 2015).

Sportif anlam bakımından, spor kulüplerinin faaliyetlerini maddi ve manevi olarak destekleyen, kulübünün hizmetlerini belirli bir hizmet karşılığında satın alan halk kitlesine taraftar denmektedir (Şahin, 2003). Spor karşılaşmaları, en fazla insan topluluğunun bir araya geldiği sosyal etkinliklerin başında yer almaktadır. Taraftarlar spor karşılaşmalarının en önemli unsurlarından biridir ve futbolda 12. oyuncu olarak adlandırılmıştır. Taraftarların yaptıkları tezahüratlar oyuncuların performanslarında olumlu ya da olumsuz etki etmektedir. Taraftarlar tepkilerini demokratik haklar çerçevesinde göstermelidir fakat hakaret ve küfür içeren sözleri söylememelidirler (Arıpınar ve Donuk, 2011).

Futbol, sahiplenme duygusu ile aşka, tutkuya ve tehlikeli saplantılara kadar uzanabilen taraftarları da içinde barındırmaktadır (Kaynar, 2009). Futbol, insanın sahip olduğu hırs, tutku, heyecan, sevinç, hüznün, rekabet arzusu, birliktelik, çatışma içgüdüleri, umut, huzur ve şiddet gibi içgüdüleri içinde barındıran bir spor dalıdır (Dikici, 2015).

Göztepel ve Karşıyakalı taraftarlar üzerinde yapılan bir araştırmada; her iki tarafın da en çok karşı taraftan gelen küfürden tahrik oldukları, buna karşın en çok da küfür etmeyi sevdikleri saptanmıştır (Talimciler, 2009).

Günümüzün taraftarlık anlayışında, holigan, fanatik, taraftar, sporsever, seyirci ya da müşteri olmak üzere birçok kavramın değiştiğini görüyoruz. Futbolu koşulsuz destekleyen, ölümüne sahiplenen duygusal taraftar yerini daha mantıklı, daha sakin ve daha zengin futbol seyircilerine bırakmışlardır. 1980'lerin sonunda başlayan endüstriyel futbol, ilerleyen yıllarda tribün ve taraftar gruplarında da büyük değişimlere ve yasal düzenlemelere yol açmıştır (Dikici, 2014).

Küfür ve şiddetin önlenmesi için, 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun 31.03.2011 tarihinde kabul edilmiştir. Bu kanunun 14. Maddesi hakaret içeren tezahüratlarla ilgilidir. Buna göre; spor alanlarında veya çevresinde taraftarların grup halinde veya münferiden belirli bir kişiyi hedef veya muhatap alıp almadığına bakılmaksızın duyan veya gören kişiler tarafından hakaret olarak algılanacak tarzda aleni olarak söz ve davranışlarda bulunmaları halinde, şikâyet şartı aranmaksızın, failler hakkında elli günden az olmamak üzere adli para cezası verilmektedir. Ayrıca, spor alanlarında veya çevresinde toplum kesimlerini din, dil, ırk, etnik köken,

cinsiyet veya mezhep farkı gözeterek hakaret oluşturan söz ve davranışlarda bulunan kişi, fiili daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktadır.

Çalışmamızın amacı, futboldaki küfrün statlarımızda nasıl başladığını ve nasıl geliştiğini ortaya koymaktır.

Yöntem

Çalışmada, doküman analizi yapılmış olup konuyla ilgili kaynaklar taranmış ve değerlendirme yapılmıştır. Konu hakkında daha önceden yapılmış çok fazla araştırma olmaması, bununla birlikte Gerek, Ünveren ve Seyhan tarafından 2015 yılında yapılan araştırmada spor alanlarındaki küfrün 1960’lı yıllarda başladığının belirtilmesinden dolayı, araştırmamız konuyla ilgili futbol sahalarında küfrün 1950-1959 yılları arasında başladığı ile ilişkin farklı bir kanıt ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, profesyonel futbolun başlangıcını da içeren 1950-1959 yılları arasındaki gazeteler taranarak futbol ve küfür ile ilgili makaleler ve haberler incelenerek konu ile ilgili doküman analizi yapılmıştır.

Bulgular

1950 yılında oynanan maçlarda seyircilerin yavaş yavaş küfür etmeye başladıklarını ve küfür etmeyi alışkanlık haline getirdiklerini görüyoruz. Kadri Kayabal “Yuha” başlıklı gazete yazısında “küfür etmeye alışmış insanları” vurgulamaktadır: “Hakem ne yenendir, ne yenilendir, maçı idare ediyor ya? Vatman ne dövendir, ne dövülendir, tramvayı götürüyor ya? Basın ne iktidarı alandır, ne seçimi kaybedendir, efkârı umumiyeti temsil ediyor ya? Eloğlu bir kere küfür etmeye alışmış, hedefin lafı mı olur?” (Kayabal, 1950).

Türkiye’nin ilk FIFA kokartlı hakemi Sulhi Garan’ın 1951 yılında yazdığı “Çöplüğe döndürülen futbol sahalarımız” başlıklı köşe yazısında, sahaya gazoz şişeleri, ayva koçanları, armut çöplerinin atıldığından yakınması, sahalarla bir şeyler fırlatma kültürümüzün yıllar öncesine dayandığını göstermektedir (Garan, 1951).

1952 yılında çok şık giyimli ve yanlarında eşleri olan beyler tarafından bile çok kaba küfürler edilmesi üzerine statlarda önlem alınması gerektiği vurgulanmıştır. Bir yıl önce yalnızca hakemin etrafını çevirmeye sınırlı kalan seyircilerin, bir yıl sonra sahaya girerek hakeme saldırdığını yine Sulhi Garan’ın

yazısından anlıyoruz. Sulhi Garan; 1952 yılında yazdığı bir yazısında, Beşiktaş-Beykoz maçında tribünlerden atlayan bir seyircinin sahaya girip hakeme saldırdığını yazıyordu: “Tribünlerden bağıryorlar. Haydi el ayak takımından vaz geçtik. Ötekiler, hem kimler bilseniz. İngiliz kumaşından elbiseli, kollalı yakalı gömleklili, en azından on beş kağıtlık kravat takmış, süet pabuçlu ve yanında astragan kürklü hanımı yahut hemşiresi olan kelli fellî efendiler. Ne küfür, ne küfür. Eşikte beşikte, gelmiş geçmiş, hatta geleceklerde ithal edilerek kademeli, katmerli ve sunturlu bir takım elfaz-ı galize(kaba küfürler)..

Güya bunlar spor seyretmeye gelmiş sportmen insanlar. Vah vah çok yalık.. Galiba stadyumları ayak yolu zannediyorlar. Öyle ya sarf ettikleri şeyler ancak oraya yakışır” (Garan, 1952a).

Sulhi Garan “Statları İslah Etme Zamanı Çoktan Gelmiş ve Geçmiştir Bile” başlıklı yazısında durumun önemini altını bir kez daha çizmek istemiştir. Şeref, Fener ve Vefa Statlarında oyun yeri ile seyircilerin oturacağı yer arasında üzerinden aşlamayacak yükseklikte kafesli tel örgüler konulmasını isteyerek durumun önemini belirtmektedir (Garan, 1952.b).

1953 yılında birkaç ağzı bozuk seyircinin susturularak önlem alınması yoluna gidilmiştir. Spor yazarı Özcan Alrona 1953 yılında yazdığı “Sporumuzun kalkınması adabı muaşerete bağlıdır” başlıklı yazısında birkaç ağzı bozuk seyirciyi terbiyeye davet etmiştir: “Halkımızdan beklediğimiz spor anlayışı kadar seyirci anlayışı, spor bilgisi kadar seyirci adabı muaşeretidir. Birkaç ağzı bozuk şahsı biz kendimiz susturalım” (Alrona, 1953).

Spor yazarı Ümit Deniz’de 1953 yılında sahalarda yaşananları hayretler içinde karşıladığını belirtmektedir: “Stadyumda neler görüyor, nelere şahit oluyoruz. Futbol maçı yerine küfür, kavga ve döğüş seyrettiğimiz yetmiyor muş gibi ara sıra hoparlörden “Bay Seyfi Özordu... Bir erkek çocuğunuz olmuştur. Eve dönün” gibi insanı hayrete bırakan şeyler işitiyoruz” (Deniz, 1953).

1954 yılına gelindiğinde, hakemlere ve futbolculara karşı el hareketleri ve küfürlerin artışına dikkat çekildiğini saptıyoruz. Spor yazarı Necmi Tanyolaç o yıl yazdığı “Tribünleri alkış yerine küfür dolduruyor” başlıklı yazısında şöyle diyordu: “Hakemlere ve futbolculara karşı el ve dil tecavüzleri her sene biraz daha çoğalıyor. Maç günleri Dolmabahçe civarını saran seyyar sergilerde en çok dikkat çeken yemiş ayva’dır. Hakemlerin kafasına, sahada ter döken futbolcuların suratlarına fırlatılmak için sanki satışa arz edilmiştir. Kol kuvvetiyle atılan bir nevi kurşun”.

“Lig maçlarımızda artık alkış azaldı. Bir küfür hakimiyeti gökleri tırmalamakta. Bazı spor yazarı arkadaşlarımız, bir tribün zabıtası ihtiyacına temas etmelerine rağmen –hem defalarca- aldırış eden olmadı. Alakadar makamların faaliyetini beklemekten bıktık usandık. Kendilerinden düzgün idare beklediğimiz hakemlerimizin, dil ve el tecavüzlerine maruz kalmaları, davayı en esaslı yerinden baltalamaktadır. Şahsından başlanıp, yedi ceddine kadar küfür ve hakaret sağnağına tutulan bir hakem, evvela insan olarak, ayyuka çıkan bu seslere nasıl tahammül gösterebilir? Unutmayalım ki, Futbol ve Hakem davamızın bir ucu da seyircilerin elindedir” (Tanyolaç, 1954).

1955 yılında Halit Kıvanç kadın-erkek seyirci ayrımına dikkat çekmiştir: “Kadın seyirci ile erkek seyirci arasında en mühim fark, müsabakaların sonunda meydana çıkar. Kadın seyirci ezeli ve ebedi silahına sarılarak ağlarken, erkek seyirci ya sövmekte yahut da dövmektedir” (Kıvanç, 1955). O yıllarda kadın seyircilerin statlarda maçlara gittiğini ve küfür ve şiddetten dolayı statları henüz terk etmedikleri görülmektedir.

1956 yılında sahalardaki eylemlerin ve küfürlerin hala bireysel olduğunu ve kitleler haline dönüşmediği Namık Sevik’in yazısından yorumlanabilir: “Şeref Has’ı Ağlatan Hadise” başlıklı yazısında şöyle diyordu: Fenerbahçe-Karagömrük maçında, taşkın bir seyircinin kalın sesi ile savurduğu galiz küfür Fenerbahçe’nin genç santraforu Şeref Has’ın kulaklarında çınladı. Bu üzücü ve moral kırıklığı içerisinde sahayı terk etti. Soyunma odasında bir köşeye çekildi ve ağladı. Acaba ona bu şekilde hitap edenler, onun izzetinefis ve haysiyetine pervasızca tecavüzde bulunanlar, içerde böyle bir hadisenin cereyan ettiğini düşünmüşler midir? En hissiz bir insanın bile bunu düşünerek yapacağını iddia etmek doğru olmaz. O halde, lehte, olduğu gibi aleyhte ki tezahüratı da bir ölçü ve nispet dahilinde yapmalıyız. Hiç kimseyi haddinden fazla büyütmeğe göklere çıkarmaya hakkımız olmadığı gibi, yine hiç kimseyi yerin dibine sokmaya onu moralman yıkmaya ve mahvetmeğe de hakkımız yoktur. Bazı seyircilerin taşkın hareketleri sporumuz için tehlikeli olmaya başladı” (Sevik, 1956).

1957 yılına gelindiğinde küfürlere en çok hakemlerin hedef olduğu, önlem alınmazsa lig maçlarına hakem bulunamayacağı ve hakemlerin boykot yapacaklarının dile getirildiği görülmektedir. 9 Ekim 1957 tarihli Milliyet Gazetesi’nin haberi şu şekildedir:

“Galiz küfürlerin önüne geçilmezse hakemler boykot yapacak”.

“Mithatpaşa Stadında o tempolu galiz küfürlerin önüne geçilemediği takdirde, gelecekte lig maçlarına hakem bulamayacağız. Bu korkunç hakaret sağanağından fazlasıyla yıpranan hakemler, haklı olarak şereflerinin müdafasını istemektedirler. Hakemler şöyle diyorlar: İnsan olarak o tempoyu duy- mak dahi bizleri perişan ediyor. Nerede kaldı ki maç idare etmek. Çok üzgü- nüz. Matbuat bize yardım etmeli, alakadar makamlar sert tedbirler almalıdır. Bu lisani tecavüzlerin önüne geçilmezse, Türk futbolu için ağır şartlar altında çalışan bizler, maçlara gelmeyeceğiz. Her hafta bu yüzden moralimiz sıfıra iniyor. Temiz ve asil sportmenlerin arasına sığınan bir takım taşkınlık, bu tecavüzlerin elebaşısıdır. Bunların da bir gün temizleneceğine inanıyor ve bek- liyoruz. Aksi halde kararımız katidir. Hakemlikten çekileceğiz”.

“Merkez Hakem Komitesi de, tecavüzlerin önlenmesi için gerekli teşeb- büslere geçmiştir. ...Komitemiz tedbirler meyanında yüksek makamlara başvuracak ve nezih seyircilerin arasına sızan kendini bilmezler susturula- caktır” (Milliyet, 1957).

1958 yılının başında boykot kararının etkisiyle küfre karşı bir dizi önlem alındığını görüyoruz. 7 Ocak 1958 tarihli Milliyet Gazetesi’nde “Küfredenler Stadyumdan Çıkarılacak” başlığı ile yer alan haberin içeriği şu şekildeydi: Futbol maçlarında hakemlere çirkin şekilde bağırınların hakkında sıkı ted- birler alınmıştır. Galiz küfür edenlerin stadyumda yerlerini tespit ettik. Ara- larına yerleştirilecek sivil polisler bu taşkınları derhal stadyumdan çıkarta- caklar ve en yakın karakola teslim edecekler ve tahkikat açtıracaklardır (Mil- liyet, 1958).

1959 yılında, alınan kararların etkili olmadığı ve statlardaki küfrün önle- nemediği, daha çok kitle hareketine dönüştüğü anlaşılmaktadır. Spor yazarı Gündüz Kılıç 27 Ocak 1959 tarihinde yazdığı “Gündüz Gözüyle” köşesinde durumun ciddiyetini şöyle haykırıyordu: “Son haftalarda değişik renkli tri- bünlerdeki seyirciler artık nükte, olay, takılma, kızdırma gibi nispeten se- vimli safhaları birdenbire atlayarak işi tahkire, tecavüze ve küfürün en ağda- lısına vardırıverdiler. Kısacası, tribün tribüne, kitle kitleye hep bir ağızdan rahatça sövüp sayıyor artık statta. Yarın belki de o tribün bu tribüne sille tokat girişecek. Hâlbuki kitabı da bayrağı da bir olanların bu düşmanlıklarına se- bep ne? Lanet olsun kardeşi kardeşe düşürecek bu husumeti körükleyenlere. Hâlbuki siz futbolseverler, niçin bu kadar haşın, niçin bu kadar gaddarsınız?

Ve hatta yeni yeni futbolu sevmeye başlayanları, futboldan soğutacak, futbolu sevenleri de en bayağı küfürleriniz yüzünden yüzleri kızarak stattan kaçırarak kadar niçin bu derece saygısızınız?” (Kılıç, 1959).

Sonuç

1950 yılında statlarımızdaki “birkaç ağzı bozuk seyirci”nin, 1959 yılında geniş kitlelere dönüştüğü görülmektedir. Bu kitleler, gerçek futbolseveri ve kadın seyircileri statlardan kaçırarak, “küfür ve kavgadan beslenen seyirci” kitlesine dönüştürmüştür. Tribünlerdeki seyirciler birbirlerine takılma ve kızdırma gibi sempatik aşamaları 1959 yılında bırakarak, tribün lisanlarını küfürün en ağır biçimine çevirmişlerdir. Tribünün tribüne, kitlelerin kitlelere hep bir ağızdan ve rahatça sövüp saydıkları bu dönem, ne yazık ki 60 yıllan beri, 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun’a rağmen zaman zaman günümüzde de devam etmektedir.

6222 Sayılı Kanun’un 14. Madde’si; “Tehdit veya hakaret içeren tezahürat” başlığını taşımaktadır. Buna göre; spor alanlarında taraftarların grup halinde veya münferiden belirli bir kişiyi hedef alan tehdit veya hakaret olarak algılanacak tarzda aleni olarak söz ve davranışlarda bulunmaları halinde, şikayet şartı aranmaksızın, failer hakkında elli günden az olmamak üzere adli para cezası verilmektedir. Spor alanlarında toplum kesimlerini din, dil, ırk, etnik köken, cinsiyet veya mezhep farkı gözeterek hakaret oluşturan söz ve davranışlarda bulunan kişiler bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktadır.

6222 Sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun’un ilgili maddesine karşın, toplumumuzda yaygın olarak dile getirilen spor alanlarının küfür etmek için uygun yerler olduğu ve sahalımızın deşarj alanları olarak görülmesi düşüncesinden vazgeçilmelidir. Sosyal ve kültürel açıdan eğitimler verilerek sporseverler bu konuda bilinçlendirilmelidir. Şiddetin dilde başladığı göz önüne alındığında, statlarımızdaki küfürün önlenmesi ile birlikte spor sahalımızdaki şiddetin azalacağı ortadadır.

EXTENDED ABSTRACT

History of Swearing Football in Turkey

*

Lale Orta

İstanbul Okan University

According to the Turkish Language Institution, swearing is described as “cursing, words uttered to swear, and swearword” (TDK, 2019). Experts note that violence begins in language, verbal aggression involves aggressive and hostile conversations and includes words uttered with the intention of swearing, insulting, mocking (Kaplan, 1998). In terms of sportive meaning, the people who support the activities of sports clubs financially and spiritually and who buy the services of their clubs in exchange for a specific service are called fans (Şahin, 2003). Sports events are at the top of social activities where the largest number of people come together. Fans are one of the most important elements of sporting events and they have been named as the 12th player in football. The cheers made by the fans have a positive or negative effect on the performances of the players. Fans should show their reactions within the framework of democratic rights, but they should not say words that contain insult and swearing (Aripınar and Donuk, 2011).

Football includes fans with feelings of ownership, as well as fans with feelings that can extend to love, passion and dangerous obsessions (Kaynar, 2009). Football is a sport branch that contains human instincts such as ambition, passion, excitement, joy, sadness, desire for competition, togetherness, conflict instinct, hope, peace and violence (Dikici, 2015).

A study on Goztepe and Karşıyaka fans found that both sides are most become provoked by the swearing coming from the other side, but they also like to swear the most (Talimciler, 2009).

In order to prevent swearing and violence, Law No. 6222 on Prevention of Violence and Disorder in Sports was adopted on 31 March 2011. Article 14 of this law is related to cheers that include insult. Accordingly, regardless of whether fans target or address a particular person in groups or individually on or around sports grounds, if fans use words or acts publicly in a manner that would be perceived as insult by those who hear or see

them, without seeking a complaint clause, the perpetrators are sentenced to a judicial fine of no less than fifty days. In addition, at sports grounds or around them, a person, who uses words or acts including insult that discriminates religion, language, race, ethnicity, gender or denomination of the section(s) of the society, is punished by imprisonment from one to three years unless his/her act constitutes another offence requiring a heavier penalty.

The aim of our study is to reveal how swearing in football has begun and evolved in our stadiums. For this, the source scanning technique was performed and the relevant sources were scanned and evaluated. There is not a lot of previous research on the subject. Research conducted by Gerek, Unveren and Seyhan in 2015 indicated that swearing in sports grounds began in the 1960s. However, related to the subject, our research reveals different evidence that swearing on football stadiums began between 1950 and 1959. In this context, by scanning the newspapers from 1950-1959, including the beginning of professional football, and by examining the articles and news related to football and swearing, a document analysis was carried out on the subject.

It is seen that in matches played in 1950, spectators slowly began to swear and then swearing became a habit. In 1952, after very rude curses were made even by gentlemen who were very stylishly dressed and accompanied by their wives, it was emphasized that measures should have been taken in stadiums. In 1953, a measure was taken in the form of "let us silence a few foul-mouthed spectators ourselves". We determine that by 1954, attention had been drawn to the increase in hand gestures and curses against referees and footballers. We identify that in 1956, the actions and swearing in the stadiums were still individual and did not turn into mass activities. We see that by 1957, it was stated that mostly the referees were the targets of curses and that if no action was taken, any referee would not be found for league matches and the referees would boycott. We identify that in 1959, the decisions taken were not effective and swearing in stadiums could not be prevented, but rather it turned into a mass movement.

We see that the "few foul-mouthed spectators" in our stadiums in 1950 turned into large masses in 1959. These masses have caused real football fans and female spectators to leave the stadiums and they have turned into

“mass of spectators fed by swearing and fighting.” Spectators in the grandstands left sympathetic stages such as teasing and angering each other in 1959 and turned the grandstand language into the most severe form of swearing. Unfortunately, this period, in which the tribunes and the masses freely swear to each other, continues for more than 60 years and today too.

Despite the relevant article of the Law No. 6222 on the Prevention of Violence and Disorder in Sports, it is commonly stated in our society that sports grounds are suitable places for swearing, and our stadiums are shown as discharge areas. It should be given up from this consideration as soon as possible. By giving social and cultural trainings, sports fans should be informed about this issue. Given that violence begins in language, it is obvious that violence in our sports grounds will decrease with the prevention of swearing in our stadiums

Kaynakça / References

- Arıpınar, E. ve Donuk, B. (2011). *Spor yönetim ve organizasyonlarında etik yaklaşımlar: Fair Play*. içinde (s.105). Ankara: Ötüken Neşriyat
- Dikici, S.T. (2014). *Futbol, siyaset ve tribünlere dair:Yakarız bu gezegeni*. içinde (s.63-83), Caretta Kitapları No:149.
- Dikici, S.T. (2015). *Futbol, tribün ve siyaset üzerine*. içinde (s.3), Sinemis Yayın Grup.
- Gerek, Z., Ünveren, A. ve Seyhan, S. (2015). Türkiye’de futbolla ilgili yazılı medyada kullanılan argo, küfür ve savaş metaforlarının incelenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 44, 190-191.
- Kaplan, P. (1998, 13 Nisan). Şiddet dilde başlıyor. *Radikal Gazetesi*.
- Kaynar, T. (2009). *Futbolun bukalemunları-Türk futbol tarihinde sansasyonel transferler* içinde(s.15), İzgören Yayınları.
- Şahin, H.M. (2003). *Sporda şiddet ve saldırganlık*.içinde (s.104), Ankara:Nobel Yayın Dağıtım.
- Alrona, Ö. (1953, 2 Ocak). Sporumuzun kalkınması adabı muaşerete bağlıdır. *Milîyet Gazetesi*. 10 Şubat 2016 tarihinde,http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/ygdZlftOeMwt5_x2F_g_x2B_jPrrA_x3D_x3D adresinden erişildi.

- Deniz, Ü. (1953, 7 Haziran). Stadyumda neler görüyoruz:Nelere şahit oluyoruz. *Milliyet Gazetesi*. 21 Ekim 2015 tarihinde,http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/MbJ7jZ5DAZBGRjQsbyZYg_x3D_x3D adresinden erişildi.
- Garan, S. (1951, 7 Aralık). Çöplüğe döndürülen futbol sahalarımız. *Milliyet Gazetesi*. 15 Eylül 2015 tarihinde http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/76_x2F_LCPMEg_x2F_Rg_x2F_JwZF5IHAO_x3D_x3D adresinden ulaşıldı.
- Garan, S. (1952-a, 15 Nisan) Kabahat kimin. *Milliyet Gazetesi*. 30 Eylül 2019 tarihinde,http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/oaE5bx0fjYdfgwSlayr2Q_x3D_x3D adresinden erişildi.
- Garan, S. (1952-b, 10 Ekim). Statları ıslah etme zamanı çoktan gelmiş ve geçmiştir bile. *Milliyet Gazetesi*. 30 Eylül 2019 tarihinde,http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/DinxuyjLCW13ohlOo4qWKA_x3D_x3D adresinden erişildi.
- Kayabal, K. (1950, 21 Haziran). Yuha. *Milliyet Gazetesi*. 10 Şubat 2016 tarihinde http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/ziySBnflMtmpMSybyM_x2B_ZLg_x3D_x3D adresinden erişildi.
- Kılıç, G. (1959, 27 Ocak). Gündüz gözü ile futbol sohbeti: Mithatpaşa’da da. *Milliyet Gazetesi*. 21 Ekim 2019 tarihinde http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/GununYayinlari/FjiOJMfxBPoisBKHKjiHxw_x3D_x3D adresinden erişildi.
- Kıvanç, H. (1955, 5 Haziran). Kaç çeşit spor seyircisi vardır. *Milliyet Gazetesi* Haftalık İlave. 15 Eylül 2019 tarihinde,<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Ara.aspx?&ilkTar=1.06.1955&sonTar=30.06.1956&ekYayin=&drpSayfaNo=&araKelime=Kadın%20seyirci%20ile%20erkek%20seyirci&gelismisKelimeAynen=&gelismisKelimeHerhangi=&gelismisKelimeYakin=&gelismisKelimeHaric=&Siralama=RANK%20DESC&SayfaAdet=20&isAdv=true> adresinden erişildi.
- Galiz küfürlerin önüne geçilmezse hakemler boykot yapacak. (1957, 9 Ekim).. *Milliyet Gazetesi*. 10 Şubat 2016 tarihinde<http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Ara.aspx?&ilkTar=09.10.1957&sonTar=09.10.1957&ekYayin=&drpSayfaNo=&araKelime=&gelismisKelimeAynen=hakemler%20boykot%20yapacak&gelismisKelimeHerhangi=&gelismisKelimeYakin=&gelismisKelimeHaric=&Siralama=RANK%20DESC&SayfaAdet=20&isAdv=true> adresinden erişildi.

- Küfredenler Stadyumdan Çıkarılacak. (1958, 7 Ocak).. *Milliyet Gazetesi*. 30 Eylül 2019 tarihinde, <http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Ara.aspx?&ilkTar=07.01.1958&sonTar=07.01.1958&ekYayin=&drpSayfaNo=&araKelime=&gelismisKelimeAynen=Küfredenler%20Stadyumdan%20Çıkarılacak&gelismisKelimeHerhangi=&gelismisKelimeYakin=&gelismisKelimeHaric=&Siralama=RANK%20DESC&SayfaAdet=20&isAdv=true> adresinden erişildi.
- Sevik, N. (1956, 1 Eylül). Şeref Has'ı ağlatan hadise. *Milliyet Gazetesi*. 30 Eylül 2019 tarihinde, <http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Ara.aspx?&ilkTar=01.09.1956&sonTar=01.09.1956&ekYayin=&drpSayfaNo=&araKelime=&gelismisKelimeAynen=Namık%20Sevik&gelismisKelimeHerhangi=&gelismisKelimeYakin=&gelismisKelimeHaric=&Siralama=RANK%20DESC&SayfaAdet=20&isAdv=true> adresinden erişildi.
- Talimciler, A. (2009, 14 Mayıs). Küfürlü tezahürat üzerine. *Milliyet Gazetesi*. 14 Şubat 2016 tarihinde, <http://www.milliyet.com.tr/yazarlar/ahmet-talimciler/kufurlu-tezahurat-uzerine-1094494> adresinden erişildi.
- Talimciler, A. (2016, 22 Şubat). Küfür ile edepsizleşirsiniz. 19 Kasım 2019 tarihinde, <http://www.futbolekonomi.com/index.php/haberler-makaleler/genel/259-ahmet-talimciler/3849-kuefuer-ile-edepsizleirsiniz.html> adresinden erişildi.
- Tanyolaç, N. (1954, 20 Kasım). Tribünleri alkış yerine küfür dolduruyor. *Milliyet Gazetesi*. 14 Eylül 2019 tarihinde, http://gazetearsivi.milliyet.com.tr/Gunun-Yayinlari/6O9YtX2E8Tj58pK5SU1DjA_x3D_x3D adresinden erişildi.
- Türk Dil Kurumu.(2019). *Türkçe sözlük*. 22 Ekim 2019 tarihinde, <https://sozluk.gov.tr/?kelime=> adresinden erişildi.
- 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun. (2011, 31 Mart). *Resmi Gazete*. 22 Ekim 2019 tarihinde, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6222.pdf> adresinden erişildi.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Orta, L. (2020). Türkiye’de futbolun küfür tarihi. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(21), 711-724. DOI: 10.26466/opus.649831